

BROEDVOGELINVENTARISATIES IN NOORDWIJK EN NOORDWIJKERHOUT IN 1987.

1. Inleiding

Traditiegetrouw werden het afgelopen jaar weer verschillende gebieden in de omgeving van Noordwijk en Noordwijkerhout op broedvogels onderzocht.

Vanaf 1984 worden jaarlijks een gedeelte van Nieuw- Leeuwenhorst en een gedeelte van de Noord-duinen onderzocht. Het landgoed Offem werd voor de zestiende achtereenvolgende keer geïnventariseerd. Daarnaast worden er sinds 1983 jaarlijks verschillende delen van een groot gebied (grootte: circa 6500 ha.) rond Noordwijk en Noordwijkerhout onderzocht. Het afgelopen jaar waren dit 6 kavels.

Het ligt in de bedoeling om in 1988 de laatste lege plekken van dit gebied te inventariseren. Als alles volgens planning verloopt, zullen de resultaten van al deze inventarisaties begin 1989 in een nieuwe uitgave van het boekje "De vogels van Noordwijk" worden gepubliceerd.

De kaart op blz. 23 geeft een overzicht van de resultaten tot nu toe. De resultaten van de broedvogelinventarisaties in de Amsterdamse Waterleiding-duinen zullen in een volgende Strandloper worden gepubliceerd.

2. Methode

Twee kavels (nr.1 en 2) werden geheel volgens de landelijk toegepaste methode van het Broedvogel Monitoring Project onderzocht. Bij de overige kavels (inclusief Offem) werd ook gestreefd deze methode zoveel mogelijk te volgen. Vanwege het tijdrovende karakter lukte dit echter niet helemaal. Verschillen met de B.M.P.-methode zijn: minder zeer vroege bezoeken (vanaf een half uur voor zonsopgang), vrijwel geen nachtbezoeken en minder volledige telronden. De interpretatie van de in het veld verzamelde gegevens gebeurde wel zoveel mogelijk volgens de B.M.P.-methode. In de meeste kavels werden Huismus en Spreeuw buiten beschouwing gelaten.

3. Beschrijving van de resultaten per kavel.

1. EEN GEDEELTE VAN NIEUW-LEEUVENHORST

Inventarisatie: Menco Wiersema, Kees de Mooy en Dick Hoek.
Inventarisatietijd: circa 20 uur. Oppervlakte: circa 15 ha.

Dit kavel werd voor het vierde achtereenvolgende jaar geïnventariseerd. Het bos is rijk aan oude, zieke en dode bomen met veel holten. Bovendien hangen er veel nestkasten. Daardoor is het aandeel van de hollenbroeders erg hoog: in 1987 vertegenwoordigden zij 42 % van het totaal aantal territoria. In de afgelopen vier jaar deden de volgende ontwikkelingen zich voor.

Opvallend is de achteruitgang van de Ringmus: van 16 paar in 1984 tot 2 paar in 1987. De soort broedt op Leeuwenhorst voornamelijk in nestkasten. Het is niet bekend wat de oorzaak van de achteruitgang is en of deze zich ook bijvoorbeeld in het bollenland heeft voltrokken. Voorts is de Kleine Bonte Specht na de strenge winter van '84-'85 verdwenen en tot dusverre niet meer waargenomen.

De Nachtegaal is op Nieuw-Leeuwenhorst een onregelmatige broedvogel. Het is mogelijk, dat Leeuwenhorst voor de Nachtegaal slechts een marginaal biotoop vormt. Gaat het met de populatie in de duinen goed en zijn daar alle goede territoria bezet, dan vestigt de Nachtegaal zich pas op Leeuwenhorst. Gaat het de Nachtegaal minder goed, dan verdwijnt hij als eerste uit Leeuwenhorst.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten van de twee B.M.P.- kavels van 1984- 1987.

Soort	Kavel 1: Nieuw-Leeuwenhorst				Kavel 2: Noord-duinen				
	jaar:	1984	1985	1986	1987	1984	1985	1986	1987
Bergeend		-	-	-	-	-	-	-	1
Boomklever		2	1	-	2	-	-	-	-
Boomkruiper		5	7	6	5	-	-	-	-
Boompieper		-	-	-	-	-	-	1	-
Bosrietzanger		1	2	1	1	1	-	-	1
Bosuil		1	1	1	0-1	-	-	-	-
Braamsluiper		-	-	-	-	-	3	2	2
Ekster		2	2	2	2	5	7	7	8
Fazant		1	2	2	2	1	2	2	1
Fitis		13	10	8	7	21	14	13	16
Fluiter		-	-	-	2	-	-	-	-
Glanskop		3	2	4	5	-	-	-	-
Grasmus		-	-	1	1	15	15	11	17
Graspieper		-	-	-	-	12	7	7	6
Gauwe Vliegenvanger		1	3	-	4	-	-	-	-
Groene Specht		2	2	2	2	-	-	-	-
Groenling		1	4	1	1	-	-	-	-
Grote Bonte Specht		7	7	7	6	-	-	-	-
Heggemus		9	8	5	5	20	19	25	24
Holenduif		4	7	6	7	-	-	-	-
Houtduif		20	15	16	15	10	13	14	9
Houtsnip		1	-	-	-	-	-	-	-
Huisemus		1	3	1	1	-	-	-	-
Kauw		25	25	20	20-25	-	-	-	-
Kievit		-	-	-	-	1	-	-	-
Kleine Bonte Specht		2	-	-	-	-	-	-	-
Kneu		-	-	-	-	35	30	25	14
Koekoek		1	1	-	1	2	3	2	2
Koolmees		35	34	31	26	2	3	1	3
Matkop		1	1	-	-	-	-	-	-
Meerkoet		-	2	1	2	-	-	-	-
Merel		19	17	18	14	5	5	6	3
Nachtegaal		-	-	1	3	6	9	14	16
Patrijs		-	-	-	-	2	4	3	3
Pimpelmees		20	22	15	21	-	-	-	-
Ransuil		-	-	1	-	-	-	-	-
Ringmus		16	8	2	2	-	1	2	3?
Roodborst		16	19	20	14	1	-	-	-
Roodborsttapuit		-	-	-	-	1	-	-	-
Spreeuw		22	20	12	15	-	-	-	-
Sprinkhaanrietzanger		-	-	-	-	-	1	2	1
Staartmees		-	-	1	-	-	-	-	-
Tapuit		-	-	-	-	5	4	6	6
Tjiftjaf		12	10	9	10	-	-	-	-
Torenvalk		1	1	1	0-1	1	-	-	-
Tortelduif		5	5	6	6	3	1	3	1
Tuinfluiter		2	4	5	7	-	-	-	-
Turkse Tortel		2	1	2	2	-	-	-	-
Veldleeuwerik		-	-	-	-	15	16	14	12
Vink		2	4	2	4	-	-	-	-
Vlaamse Gaai		4	3	3	3	1	1	1	1
Waterhoen		2	1	1	1	-	-	-	-
Wilde eend		3	5	6	5	1	1	2	2
Winterkoning		17	17	12	16	-	1	1	-
Wulp		-	-	-	-	2	1	1	1
Zanglijster		4	4	5	5	-	-	-	-
Zwartkop		9	11	9	7	-	-	-	-
Zwarte Kraai		2	1	2	2	-	2	2	2

Het aantal territoria van de Fluiter en Grauwe Vliegenvanger was dit jaar groter dan ooit. In mei werden eenmaal 5 Fluïters tegelijkertijd zingend waargenomen. Dit waren voor een deel doortrekkers en uiteindelijk bleven er twee mannetjes over, die tot 16 juni werden gehoord.

2. EEN GEDEELTE VAN DE NOORD-DUINEN

Inventarisatie: Dick Hoek. Inventarisatietijd: ruim 33 uur. Oppervlakte: 53 ha.

Dit jaar werd voor het eerst regelmatig een paartje Bergeenden in de zeereep gezien. Het is echter goed mogelijk dat ze buiten het kavel hebben gebroed. De Nachtegalenstand nam nog verder toe. In de afgelopen vier jaar steeg het aantal territoria van 6 naar 16. Het ziet er echter naar uit dat langzamerhand het gebied "vol" begint te raken. Bijna elk bosje van enige omvang herbergt nu een Nachtegalenpaar. Ook met de Grasmus gaat het goed: dit jaar werden 17 paar vastgesteld, het hoogste aantal in de afgelopen vier jaar.

Van de Ringmus kon het exacte aantal paren niet met zekerheid worden vastgesteld. De vogels hielden zich op in een dicht Meidoornbosje, waar ze bij benadering invlogen en niet meer konden worden geteld. Er werden minstens 6 exemplaren gezien. Nesten of vogels met voer werden niet gesignaleerd en na half juni werden geen vogels meer waargenomen. Het is daarom niet uitgesloten dat de Ringmussen het bosje slechts als slaapplek hebben gebruikt. Mogelijk houdt het voorkomen van de Ringmus verband met het feit dat in de directe omgeving nog steeds (illegaal?) Fazanten worden bijgevoerd. Opvallend was het geringe aantal Kneuen dat werd waargenomen.

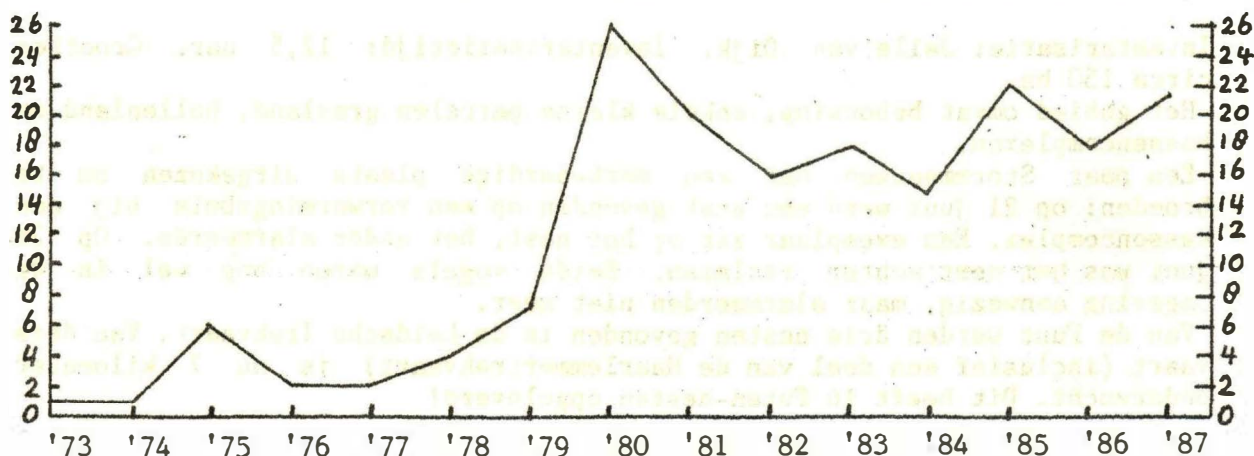
In de zeereep bracht een Vossenpaar drie jongen groot. Desondanks werden in het aantal grondbroeders (Bergeend, Patrijs, Fazant, Wulp, Graspieper, Tapuit en Veldleeuwerik) geen grote verschuivingen vastgesteld.

3. OFFEM

Inventarisatie: Hein Verkade. Inventarisatietijd: circa 21 uur. Grootte: circa 32 ha.

Offem werd het afgelopen jaar voor de zestiende achtereenvolgende keer op broedvogels onderzocht. De Boomklever, die een onregelmatige broedvogel is op Offem, was met twee paar vertegenwoordigd.

De Blauwe Reiger is al sinds 1973 broedvogel en wordt sinds die tijd nauwkeurig geteld. Onderstaande figuur geeft een beeld van de ontwikkeling van de populatie.



Na een lange periode van afwezigheid is de Holenduif zowel op Offem als in Nieuw-Leeuwenhorst sinds het begin van de tachtiger jaren een regelmatige broedvogel. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de populatie-ontwikkeling in beide gebieden:

	'77	'78	'79	'80	'81	'82	'83	'84	'85	'86	'87
Offem	1?	-	-	1?	-	-	3	5	3-4	4	7
Nieuw-Leeuwenhorst	?	?	1	2	?	?	?	4	7	6	7

Buiten de broedvogels werden Fluiter, Wielewaal en Bonte Vliegenvanger als doortrekker gesignaleerd. Regelmatig werden er Reeën gezien; in maart zelfs 4 exemplaren.

4. SANCTA MARIA EN OMGEVING

Inventarisatie: Wim Baalbergen. Inventarisatietijd: 12 uur. Grootte: circa 90 ha.

Het gebied bestaat voor een groot deel uit een parkachtig landschap met bebouwing, plantsoenen en waterpartijen. Daarnaast zijn graslanden en bollenvelden aanwezig. Dankzij de grote afwisseling van begroeiings-typen werden hier 37 soorten broedvogels vastgesteld met als talrijkste soort de Merel, met 34 territoria.

In 1974 is het gebied in het kader van de A.W.N. onderzocht. Toen werden ondermeer Engelse Gele Kwikstaart (2) en Grote Lijster (1) als broedvogel gevonden. Deze waren in 1987 niet meer aanwezig. De Kauw is in vergelijking met 1974 sterk toegenomen: van maximaal 2-4 paar tot 22 paar in het afgelopen jaar.

5. HET NOORDELIJK DEEL VAN NOORDWIJKERHOUT EN OMGEVING

Inventarisatie: Jelle van Dijk. Inventarisatietijd: 14,5 uur. Grootte: circa 130 ha.

Het gebied bestaat uit bebouwing, veel parken en plantsoenen, sportvelden, enkele percelen bollenland en kassen. De plantsoenen die bij de St. Bavo behoren zijn tamelijk rijk aan typische bosvogels: o.a. Grote Lijster, Holenduif, Boomkruiper en Vink. Ook van de Grauwe Vliegenvanger werden twee territoria vastgesteld. In het uiterste noorden van dit kavel, op de overgang tussen een groenstrook en het bollenland werd nog een territorium van de Geelgors gevonden. Gierzwaluw was hier met 7 paar vertegenwoordigd

6. HET ZUIDELIJK DEEL VAN NOORDWIJKERHOUT EN OMGEVING

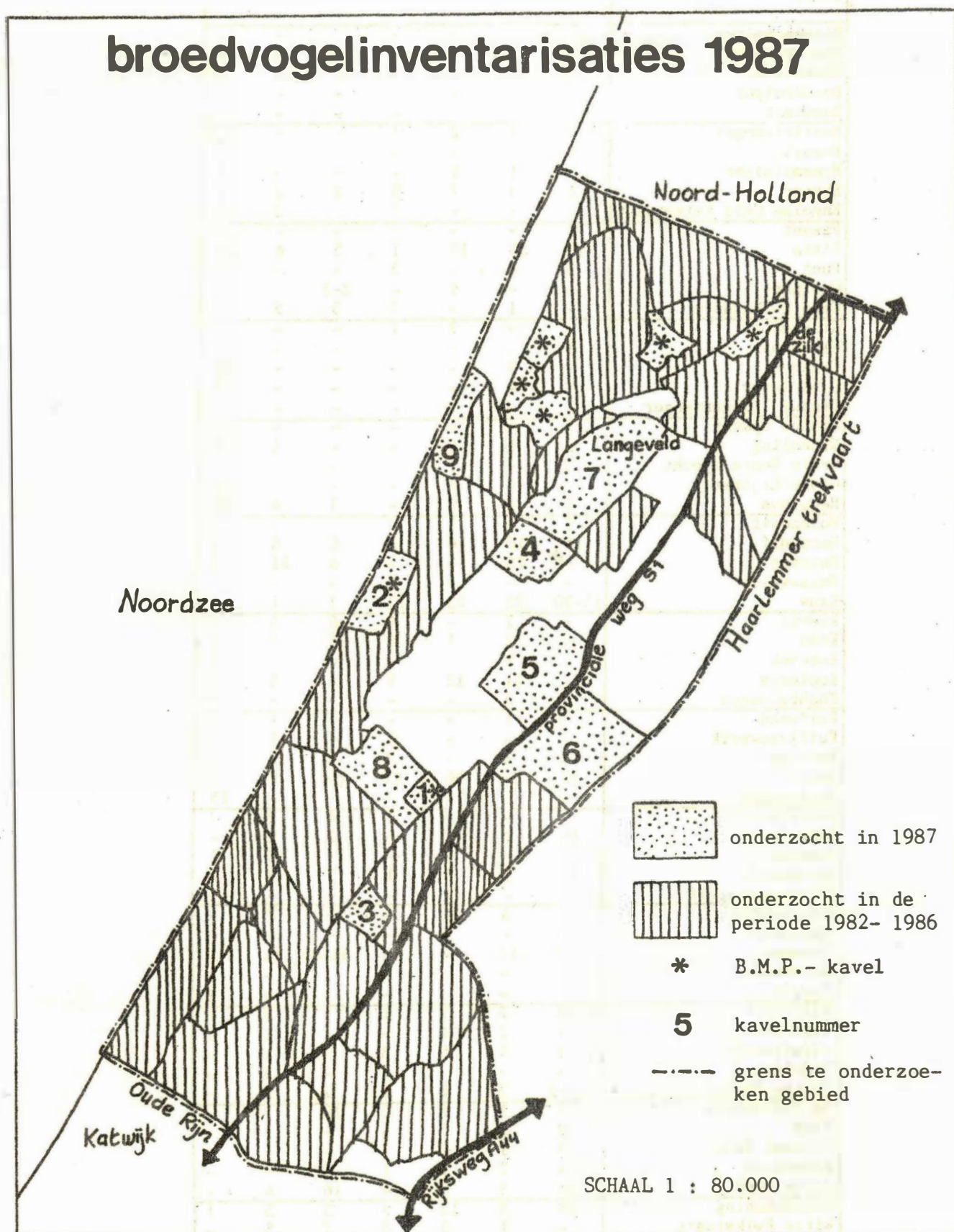
Inventarisatie: Jelle van Dijk. Inventarisatietijd: 12,5 uur. Grootte: circa 150 ha.

Het gebied omvat bebouwing, enkele kleine percelen grasland, bollenland en kassencomplexen.

Een paar Stormmeeuwen had een merkwaardige plaats uitgekozen om te broeden: op 21 juni werd een nest gevonden op een verwarmingsbuis bij een kassencomplex. Een exemplaar zat op het nest, het ander alarmeerde. Op 26 juni was het nest echter verlaten. Beide vogels waren nog wel in de omgeving aanwezig, maar alarmeerden niet meer.

Van de Fuut werden drie nesten gevonden in de Leidsche Trekvaart. Van deze vaart (inclusief een deel van de Haarlemmertrekvaart) is nu 7 kilometer onderzocht. Dit heeft 16 Futen-nesten opgeleverd!

broedvogelinventarisaties 1987



Onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten. Voor de ligging van de kavels wordt verwezen naar blz. 23

soort	Kavelnummer						
	3	4	5	6	7	8	9
Blauwe Reiger	21	-	-	-	-	-	-
Boerenwaluw	-	4	-	-	4	-	-
Boomklever	2	-	-	-	-	-	-
Boomkruiper	4	1	2	-	-	-	-
Boomvalk	1	-	-	-	-	-	-
Bosrietzanger	-	1	2	1	-	-	-
Bosuil	1	-	-	-	-	-	-
Braamsluiper	-	1	1	-	-	-	1
Ekster	1	5	7	5	2	2	2
Engelse Gele Kwikstaart	-	-	-	1	-	2	-
Fazant	3	-	-	-	-	-	-
Fitis	10	15	13	1	5	6	17
Fuut	3	-	-	3	-	-	-
Geelgors	-	-	1	-	2-3	-	-
Gele Kwikstaart	-	1	-	7	5	2	-
Gierzwaluw	-	-	7	1	-	-	-
Glanskop	1	-	-	-	-	-	-
Grasmus	-	3	-	-	-	-	11
Graspieper	-	-	-	-	-	-	9
Grauwe Vliegenvanger	1	-	2	-	-	-	-
Groene Specht	1	-	-	-	-	-	-
Groenling	2	5	9	-	-	2	1
Grote Bonte Specht	3	-	1	-	-	-	-
Grote Lijster	-	-	1	-	-	-	-
Heggenus	4	4	4	-	3	4	23
Holenduif	7	-	1	-	-	-	-
Houtduif	15	10	6	2	6	6	6
Huismus	+	28	+	+	+	21	3
Huiszwaluw	-	-	-	3	-	-	-
Kauw	15-20	22	23	12	3	1	-
Kievit	-	2	-	4	6	5	-
Kneu	-	2	1	1	3	3	9
Koekoek	-	1	-	-	-	-	1
Koolmees	33	11	12	8	4	5	-
Knobbelzwaan	-	2	-	-	-	-	-
Kuifeend	-	1	-	-	-	-	-
Kuifleeuwerik	-	-	-	1	-	1	-
Meerkoet	4	3	-	2	-	2	-
Merel	18	34	56	33	10	8	3
Nachtegaal	-	4	-	-	-	-	15
Patrijs	-	-	-	1	4	3	-
Pimpelmees	16	2	3	4	2	2	-
Ringmus	-	-	-	-	11	5	1
Roodborst	17	2	5	1	1	3	-
Roodborsttapuit	-	-	-	-	-	-	1
Scholekster	-	3	-	4	11	7	-
Spotvogel	-	-	1	-	-	-	-
Spreeuw	15	15	+	+	35-40	14	-
Stormmeeuw	-	-	-	-	1	-	-
Tapuit	-	-	-	-	-	-	8
Tjiftjaf	10	7	7	1	1	3	-
Tortelduif	1	2	4	-	1	1	1
Tuinfluitsier	5	5	5	3	1	1	-
Tureluur	-	-	-	2	4	2	-
Turkse Tortel	1-2	3	8	3	2	2	-
Veldleeuwerik	-	1	-	6	10	5	-
Vink	2	3	1	-	-	-	-
Vlaamse Gaai	3	1	2	1	-	-	-
Waterhoen	4	2	1	1	-	-	-
Wilde Eend	15	3	9	14	16	4	-
Winterkoning	19	5	13	3	3	5	1
Witte Kwikstaart	-	1	3	3	7	3	-
Zanglijster	5	2	5	-	-	1	1
Zwartkop	6	3	7	-	-	2	-
Zwarte Kraai	1	1	1	1	-	1	-

* + betekent wel aanwezig als broedvogel, maar niet geteld.

7. HET LANGEVELD

Inventarisatie: Kees Verweij en Dick Hoek. Inventarisatietijd: 32 uur.
Oppervlakte: circa 182 ha.

Het gebied bestaat grotendeels uit bollenvelden met verspreide kascomplexen en bebouwing. Daarnaast komen voor: twee percelen grasland, enkele loofhoutbosjes, houtwallen en smalle sloten.

Verrassend was de aanwezigheid van 2- 3 territoria van de Geelgors. Deze soort kwam tot ongeveer 15 jaar geleden nog algemeen voor in de bollenvelden en plaatselijk in de duinen, maar is nu vrijwel overal verdwenen. Deze achteruitgang hangt waarschijnlijk samen met het verdwijnen van heggen en houtwallen, het toegenomen gebruik van plastic in plaats van riet en stro als winterdek voor de bollen en de uitbreiding van het kassen-areaal. In 1973 werden in dit gebied nog 8 territoria van de Geelgors vastgesteld. De nu nog aanwezige territoria bevonden zich aan de rand van bollenvelden die begrensd worden door een hoger gelegen wal met loofhout.

Bij een verdere vergelijking van deze inventarisatie met die van 1973 valt ondermeer het verdwijnen van de Engelse Gele Kwikstaart op. In 1973 werden van deze soort nog 10 territoria vastgesteld. In het grasland werden o.a. 4 territoria van de Tureluur gevonden. Helaas ziet het ernaar uit dat ook dit grasland binnenkort wordt omgezet in bollenland. Buiten de broedvogels werden ondermeer waargenomen: 2 Goudplevieren op 23 april en 3 Kemphanen op 4 april.

8. HET ZUIDELIJK DEEL VAN DE NOORDZIJDERPOLDER EN DIJK EN BURG EN OMGEVING

Inventarisatie: Hein Verkade. Inventarisatietijd: circa 21 uur. Grootte: circa 80 ha.

Het gebied bestaat uit bollenvelden, volkstuinen, verspreide bebouwing, een kampeerterrein, kascomplexen en enkele percelen met voornamelijk eikehakhout. De 2 paar Tureluurs broedden in een veld met Hyacinthen. Dit is echter een uitzondering. Meestal komen Tureluurs slechts in graslanden tot broeden. De Patrijs was met 3 paar vertegenwoordigd.

Buiten de broedvogels werden op 25 april als doortrekker gezien: Wespandief, Paapje, en veel Gele Kwikstaarten, waaronder een Noordse Gele Kwikstaart

9. DE ZEEREEP TUSSEN DE NORAWEG EN DE LANGEVELDER SLAG

Inventarisatie: Arie Cramer en Jan Glasbergen. Inventarisatietijd: 22 uur. Grootte: circa 47 ha.

Het gebied bestaat voor een groot deel uit dichte Duindoorn-Vlierstruwelen en duingraslanden. Er zijn van het radiozendstation enkele gebouwen aanwezig. In het zuiden ligt de Noravallei, een der grootste vochtige valleien uit de wijde omgeving. Dankzij de aanwezigheid van veel dicht struweel zijn soorten als Grasmus, Nachtegaal, Heggemus, Fitis en Kneu goed vertegenwoordigd.

De Zanglijster, die waarschijnlijk in het dichte struweel broedde, is nu toe het enige broedgeval in de zeereep van het totale studiegebied. Mogelijk spelen bij deze vestiging twee factoren een rol: het relatief hoge en dichte struweel aan de leizijde van de zeereep en de aantrekkelijkheid van de nabijgelegen golflijks als fourageergebied.

Samenstelling: Dick Hoek

LITERATUUR

- * Hustings, M.H.F. (eindred.) 1985. Vogelinventarisatie: achtergronden, richtlijnen en verslaglegging.
- * SOVON, 1985. Handleiding Broedvogel Monitoring Project.
- * Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland, 1981. Randstad en Broedvogels, Tilburg.
- * Verslagen van broedvogelinventarisaties, gepubliceerd in de Strandloper jaargangen 1972- 1987.

--O-O-O-O-O-O-O--

